

V2000-96 29.08.2000

Konkurranseloven § 3-1, jf. § 3-9 - dispensasjon for LIVI-kjeden

Sammendrag:

Dagligvarekjedene SparMat Sør AS og SparMat Øst AS - som er kjedesentraler for LIVI-butikkene - gis dispensasjon fra konkurranselovens forbud mot prissamarbeid. Dispensasjonen er begrunnet med at et samarbeid innad i kjeden formodentlig vil forsterke konkurransen i dagligvaremarkedet for øvrig.

Konkurransetilsynet viser til Deres brev av 26. juni 2000 der De søker om dispensasjon fra konkurranseloven (krrl.) (Lov 11. juni 1993 nr. 65 om konkurranse i ervervsvirksomhet.) § 3-1 for prissamarbeid for butikkene tilknyttet SparMat Sør AS (SMS) og SparMat Øst AS (SMØ).

SMS er kjedesentral for 56 butikker og dekker områdene Rogaland, Aust- og Vest-Agder. SMØ er kjedesentral for 47 butikker og dekker områdene Oslo, Akershus, Hedmark, Oppland, Østfold, Buskerud, Vestfold og Telemark. Både SMS og SMØ eies med 49 prosent av LIVI Norge AS (LIVI) og 51 prosent av Hakon Gruppen AS (Hakon). LIVI eies 100 prosent av LIVI Detaljist. LIVI Detaljist er et andelslag der samtlige kjedemedlemmer i SMS og SMØ har en andel hver.

Butikkene i LIVI-kjeden, dvs. butikkene tilknyttet SMS og butikkene tilknyttet SMØ, benevnes heretter LIVI-butikkene.

2. Forholdet til konkurranseloven § 3-1

Krrl. § 3-1 første ledd setter forbud mot at to eller flere ervervsdrivende for salg av varer eller tjenester ved avtale, samordnet praksis eller på annen måte som er egnet til å påvirke konkurransen, fastsetter eller søker å påvirke priser, avanser eller rabatter bortsett fra vanlig kontantrabatt. Forbudet rammer både horisontalt samarbeid (mellom næringsdrivende på samme ledd i distribusjonskjeden) og vertikalt samarbeid (mellom næringsdrivende på forskjellig ledd i distribusjonskjeden).

Prissamarbeidet i LIVI-kjeden består i fastsettelse av priser på regionalt sortiment, dvs. varer som ikke er identiske i hele landet og som ikke nødvendigvis føres i alle LIVI-butikkene, og på sentralt sortiment, dvs. varer som er identiske uansett hvor i landet de selges og som i utgangspunktet føres i alle LIVI-butikkene. Regionalt sortiment vil typisk være ferskvarer og sentralt sortiment vil typisk være industrivarer. Regionalt sortiment utgjør omtrent [] Unntatt offentlighet i henhold til offentlighetsloven § 5a, jf. forvaltningsloven § 13 første ledd alt. 2. prosent av det totale varesortiment. SMØ og SMS fastsetter hver for seg priser på regionalt sortiment for sine tilknyttede butikker. Disse prisene blir så gjeldende for henholdsvis butikkene tilknyttet SMØ og butikkene tilknyttet SMS. For så vidt gjelder sentralt sortiment fastsettes prisene av SMØ og blir så gjeldende for alle LIVI-butikkene. Det er opplyst fra søker at de enkelte butikker har anledning til å sette lavere priser enn de som fastsettes av SMØ eller SMS.

SMØ og SMS er kjedesentraler for kjedemedlemmene. Ettersom kjedemedlemmene, dvs. LIVI-butikkene, eier 49 prosent av kjedesentralene vil LIVI-butikkene indirekte kunne påvirke prisfastsettelsen hos hverandre. Det foreligger dermed et *horisontalt* samarbeid som er egnet til å påvirke konkurransen fordi kjedemedlemmene ikke vil konkurrere på pris seg imellom. Samarbeidet er således i strid med § 3-1 første ledd.

Avtalekomplekset innebærer også et *vertikalt* samarbeid. Gjennom sin rolle som grossist opererer Hakon på et annet ledd i omsetningskjeden enn LIVI-butikkene. Siden Hakon har aksjemajoriteten i både SMS og SMØ, legger vi til grunn at de i dette tilfellet kan identifiseres med kjedesentralene. Man kan også se det slik at SMS/SMØ er forumet hvor representanter for grossistledet (Hakon) og detaljistledet (LIVI) møtes for å samarbeide om bl.a. pris. Begge konstruksjoner er egnet til å påvirke konkurransen og således i strid med krrl. § 3-1 første ledd.

3. Dispensasjon etter konkurranseloven § 3-9

Med hjemmel i konkurranseloven § 3-9 første ledd kan Konkurransetilsynet gi dispensasjon fra forbudene i §§ 3-1 til 3-4 dersom ett av følgende vilkår er oppfylt:

- a) konkurransereguleringen innebærer at konkurransen i vedkommende marked forsterkes,
- b) det må forventes effektivitetsgevinster som mer enn oppveier tapet ved konkurransereguleringen,
- c) konkurransereguleringen har liten konkurransemessig betydning, eller
- d) det foreligger særlige hensyn.

4. Konkurransetilsynets vurderinger

Dagligvaremarkedet er dominert av de fire paraplykjedene NorgesGruppen AS, Hakon Gruppen AS, NKL og Reitangruppen AS. Disse har til sammen ca. 99 prosent av omsetningen av dagligvarer gjennom tradisjonelle dagligvarebutikker. Med unntak av Reitangruppen AS har paraplykjedene flere konsepter med ulik profil og forskjellig vareutvalg.

Gjennom kjedesamarbeid skjer det en sentralisering av en del funksjoner som tidligere ble utført av den enkelte forretning. Dette gir deltagerne muligheter til å realisere visse stordriftsfordeler, bl a som følge av felles innkjøp og markedsføring.

Enkelte av disse stordriftsfordelene kan også realiseres uten et prissamarbeid. Dagligvaremarkedet er imidlertid preget av kjedekonkurranse der pris synes å være en sentral konkurranseparameter. Innenfor dagligvaremarkedet er det ulike typer kjedekonsepter, bl.a. såkalte lavpriskjeder og supermarkeder. Det som skiller de ulike typene kjedekonsepter fra hverandre synes hovedsakelig å være vareutvalg og i noen grad profil/butikkutforming. De såkalte lavpriskjedene har for eksempel et snevrere vareutvalg enn supermarkedene. Innenfor de ulike typer konsepter synes pris å være den mest sentrale konkurranseparameteren, for eksempel benyttes priser ofte i markedsføringen av kjedene. Adgangen til å foreta felles markedsføring med angivelse av priser for LIVI-butikkene anses å være av stor betydning

for at LIVI-kjeden skal kunne fremstå med en enhetlig kjedeprofil og konkurrere effektivt med andre aktører. Felles priser for butikk-kjeder gjør det også lettere for konsumentene å foreta rasjonelle valg mellom butikkene ved at deres søkekostnader reduseres.

På bakgrunn av ovennevnte legger Konkurransetilsynet til grunn at kjedesamarbeidet i LIVI-kjeden, der SMS og SMØ fastsetter priser som følges av de tilknyttede butikker, forsterker konkurransen i dagligvaremarkedet. Konkurransetilsynet vil imidlertid stille som vilkår at den enkelte LIVI-butikk kan sette en lavere pris enn den som fastsettes av SMS eller SMØ.

5. Konkurransetilsynets vedtak

Konkurransetilsynet har på denne bakgrunn og med hjemmel i konkurranseloven § 3-9 første ledd bokstav a) fattet følgende vedtak:

SparMat Sør AS og SparMat Øst AS gis dispensasjon fra konkurranseloven § 3-1 første ledd slik at de på vegne av de tilknyttede butikker kan fastsette felles priser.

Det settes som vilkår for dispensasjonen at den enkelte butikk skal ha anledning til å sette en lavere pris enn den som blir fastsatt av SparMat Sør AS eller SparMat Øst AS.

Dispensasjonen gis varighet til 28. august 2005.

For ordens skyld gjøres det oppmerksom på at vedtaket kan påklages innen tre uker. En eventuell klage stiles Arbeids- og administrasjonsdepartementet, men sendes Konkurransetilsynet. For øvrig vises til vedlagte skjema "Melding om rett til å klage over forvaltningsvedtak".

Konkurransetilsynet gjør oppmerksom på at dispensasjonen kan trekkes tilbake dersom forutsetningene for dispensasjonen ikke lenger er til stede, jf. konkurranseloven § 3-9 tredje ledd. Dersom det er behov for dispensasjon ut over det tidsrom som dispensasjonen er innvilget for, bes De søke om forlengelse i god tid før dispensasjonen utløper.

[til toppen](#)